

VENERANDI SERVI
DEI
DOCT. PETRI
CANISII
SOCIETATIS
JESU THEOLOGI.
CATECHISMUS

*Contractus in gratiam
Studiose Juventutis.*

CAPUT I.

DE FIDE, ET SYMBOLO FIDEI.

Quis dicendus est Christianus, atque Catholicus?

Qui baptismatis Sacramento ininitatus *7* ^{Act. 11.} ^{1. Petr. 4.} *Esu Christi veri Dei, atque hominis salutarem doctrinam in ejus Ecclesia profitetur: neque sectis, vel opinionibus ullis ab Ecclesiâ Catholicâ alienis adhaeret.*

Quibus de rebus primùm docendi sunt Christiani?

De Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, & Officiis justitiæ Christianæ.

Quid est Fides?

Donum Dei ac lumen, quo illustratus homo ^{Ephes. 2.} ^{Hebr. 12.} *firmiter assentitur omnibus, quæ Deus revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposuit; sive scripta illa sint, sive non sint.*

Quæ summa est Fidei, seu omnium credendorum?

Symbolum Apostolorum, in duodecim distinctum articulos.

Qui sunt illi duodecim articuli?

Hi videlicet:

Primus.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cali & terra.

Secundus.

Et in 7 Esu Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum.

A 2

Ter-

PARVUS CATECH.

Tertius.

Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex
Maria Virgine.

Quartus.

Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus,
& sepultus.

Quintus.

Descendit ad inferos, tertiâ die resurrexit à
mortuis.

Sextus.

Ascendit ad Cœlos, sedet ad dexteram Dei
Patris omnipotentis.

Septimus.

Inde venturus est iudicare vivos, & mortuos.

Octavus.

Credo in Spiritum Sanctum.

Nonus.

Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum
communione.

Decimus.

Remissionem peccatorum.

Undecimus.

Carnis resurrectionem.

Duodecimus.

Et vitam eternam. Amen.

Quid sibi vult primus Symboli articulus?

Credo in Deum:

Gen. 1.

Psal. 32.

Ostendit primam in Deitate personam, patrem
scilicet caelestem & aeternum, cui nihil factu im-
possibile sit, vel difficile, qui cœlum & terram, visi-
bilia simul & invisibilia cuncta ex nihilo produxit

CATHOLICORUM.

Et producta usque conservat, Et gubernat summa bonitate, Et sapientiâ.

Quid verò secundus articulus:

Et in Jesum Christum filium ejus?

Commonstrat secundam in Deitate personam, *Matt. 3.*
Jesum Christum scilicet filium Dei naturalem, *Coloss. 1.*
unicum illum, ab aeterno genitum, Et Patri con- *Hebr. 1.*
substantialem, Dominum, ac Redemptorem no- *Luc. 1.*
strum, ut qui nos perditos liberavit. *Act. 10.*

Quid porro tertius:

Qui conceptus est de Spiritu Sancto?

Mysterium proponit Dominicæ Incarnationis: *Matt. 1.*
quia idem Dei filius de caelis descendens humanam *Luc. 1.*
naturam assumpsit: sed modo singulari prorsus, *Joan. 1.*
ut qui conceptus fuit sine Patre, ex virtute Spi- *Isaie 7.*
tus sancti, Et natus ex Maria Virgine illibata.

Quid verò quartus:

Passus sub Pontio Pilato?

Mysterium tractat redemptionis humanae: nam *Isaie 53.*
idem verus Dei filius, secundum humanam illam *Matt. 27.*
naturam assumptam, extrema verè passus est *Joan. 1.*
pro nobis, Et peccatoribus omnibus redimendis.
Unde licet agnus esset sine macula, tamen sub
Pontio Praeside in crucem suffixus, in cruce mor-
tuus, Et deinde sepultus fuit.

Quid autem quintus:

Descendit ad inferos?

Mysterium resurrectionis Christi complectitur, *Joan. 1.*
qui secundum animam quidem patres è limbo li- *Ephes. 4.*
beraturus descendit, tertio verò post mortem die, *2. Cor. 4.*
resumpto corpore, vi propria factus est redivivus.

PARVUS CATECH:

Quid sextus Articulus.

Ascendit ad caelos ?

*Marc. 16. Misterium affert gloriosa Ascensionis Christi,
Luc. 21. ut qui post expletum redemptionis nostrae opus ad
Act. 1. Patrem transiit ex hoc mundo, & caelos sua vir-
Ephes. 4. tute triumphator ascendit, atque in ipsa aeterni
Hebr. 3. Patris gloria super omnia est collocatus.*

Quid septimus?

*Inde venturus est iudicare vivos &
mortuos ?*

*Matt. 5. Demonstrat extremum iudicii diem, quando
1. Thef. 4. Christus humana in carne visibilis, rursus de caelo
Rom. 2. descendet, & tremendum aget iudicem omnium
proborum, ac improborum, ac reddet unicuique
secundum opera eius.*

Quid verò octavus:

Credo in Spiritum Sanctum ?

*2. Joan. 5. Exhibet tertiam in trinitate personam, Spiri-
Athan. tum Sanctum, qui ex Patre Filioque procedens,
in Symb. unus verus, aeternusque Deus est; & regnat cum
Patre, & Filio: ac proinde cum utroque simul
adoratur, & conglorificatur.*

Quid nonus articulus:

Sanctam Ecclesiam Catholicam ?

*Cant. 4. De Ecclesia docet quatuor nobis esse credenda:
Ephes. 4. primum, Ecclesiam esse unam: nimirum in uno
2. Cor. 6. Spiritu Christi & Esu, in una fide, fideiq; & Sacra-
mentorum doctrina, in uno capite ac rectore uni-
versalis Ecclesiae, Vicario Christi scilicet, ac divi
Petri successore. Secundo, hanc ipsam sanctam
esse: quia cum a Christo capite, & sponso suo*

Chri

CATHOLICORUM.

promoveri cognitionem, timorem, honorem, amorem, & cultum aeternae Majestatis, & quidquid demum ad summi optimique patris gloriam spectat.

Quid secundâ petitione agimus:

Adveniat regnum tuum?

Petimus gloriam regni caelestis, aeternaque felicitatis nobis donari, ut citò cum Christo in sempiternum regnemus.

Quid tertia:

Fiat voluntas tua?

Petimus Divinae gratiae nobis opem adesse, ut Rom. I. Patris voluntatem in terra, sicut Beati omnes in caelo faciunt, sincerè; alacriter, & constanter adimpleamus.

Quid Quarta:

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie?

Petimus suppeditari nobis, quae ad vitam sive corporis, sive animae fovendam, & sustentandam spectant, ut victum, & vestitum, verbum Dei, & Ecclesiae Sacramenta.

Quid quintâ:

Et dimitte nobis debita nostra?

Petimus veniam, & remissionem peccatorum, parati vicissim remittere, quod in nos alii peccaverint.

Quid penultimâ:

Et ne nos inducas in tentationem?

Petimus in hac tanta vitae imbecillitate Divinâ Matt. 4 virtute fulciri, atque adversus Mundum, Carnem, Daemonemque defendi, ne quocumque modo tentationi succumbentes, peccato consentiamus.

Quid

PARVUS CATECH.

Quid septimâ & postremâ petitione:

Sed libera nos à malo?

Petimus Dei benignitatem, quâ ipse nos liberet, & vindicet à miseria tum corporis, tum animæ, sive in hac vita, quoad salutem nostram congruit: sive in futura. Et additur Amen, hoc est, fiat, sive fiet, ut spem, desideriumq; monstremus, accipiendi eas quæ septem his petitionibus continentur.

Quæ summa est priorum orationis hujus petitionum?

Priores quatuor ostendunt, quæ hic bona sperare, ac petere debeamus: inter quæ primum ac summum est, Divinae Majestatis honos & gloria: proximum, nostra felicitas: huic accedit, Deo debita obedientia: postremum est corporis, animæq; sustentatio necessaria. Hac summam continetur prioribus quatuor.

Quæ summa est reliquarum petitionum?

Tres posteriores continent mala, quæ deprecari debeamus: ut sunt peccata, quæ, nisi ope Divinâ protegatur, sua vi ad peccandum nos pertrahunt: ac postremo hujus ac futuræ vitæ calamitates. Docet igitur Dominica precatio & simul & bona petere, & mala deprecari.

Quomodo salutationem Angelicam recitas Virgini Matri?

Inc. I. Ave Maria, gratia plena Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis nostræ, Amen.

Unde

CATHOLICORUM.

Unde hic modus Deiparam Virginem
salutandi profuxit?

*Primum ab exemplo Angeli Gabrielis, & sancte
Elisabethae: deinde ex usu ipso, & consensu
Ecclesiae Catholicae.*

Quem verò fructum adfert haec salutatio?

*Sacrosancta virginis, & Dominica Incarnati-
onis gratiam, & aequè salutarem nobis refricat
memoriam: ac praeterea monet, ut gratiosa Vir-
ginis favorem, atque apud Deum intercessionem
nobis conciliemus.*

Quid discimus ex hac salutatione?

*Eximias dotes, ac laudes incomparabilis Vir-
ginis: ut, quod Dei donis, ac virtutibus amplissi-
mis referta: quod eadem Virgo & Mater; quod
inter omnes omnium temporum mulieres benedi-
cta: quod Regis Regum, Christi, Dei, & Domini
nostri parens, ac proinde inventrix gratiae, ac ge-
nitrix vitae nobis extitit.*

CAPUT III.

DE CHARITATE ET DECALOGO.

Quid est Charitas?

Infusa à Deo virtus, quae Deus propter se dili-
gitur, proximus autem propter Deum. Deut. 22.
Luc. 19.

Quot sunt Charitatis praecepta?

Duo principalia: Diliges Dominum Deum Deut. 6.
tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, Matt. 22.
& ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis: haec
est primum, & maximum mandatum. Secundum

verò

PARVUS CATECH.

verò simile huic : Diliges proximum tuum sicut te ipsum , in his præceptis universa lex pendet & propheta.

Quo indicio se prodit charitas erga Deum ?

Joan. 5. Si ejus observes mandata : hæc est enim charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus : & mandata

Joan. 14. ta ejus gravia non sunt : & Christus ipse docet : Qui habet mandata mea , & servat ea , ille est , qui diligit me.

Quomodo se prodit , & agnoscitur Charitas erga proximum ?

1. Cor. 14. Charitas patiens est , benigna est : Charitas non æmulatur , non agit peperam , non inflatur , non est ambitiosa , non quærit quæ sua sunt , non irritatur , non cogitat malum , non gaudet super iniquitate , congaudet autem veritati : omnia suffert , omnia credit , omnia sperat , omnia sustinet.

Cur præcepta Decalogi decem proponuntur ?

Esi duo sint Charitatis præcepta , in quibus plenitudo legis versatur , tamen præcepta Decalogi circo adjiciuntur , ut perspicuè magis omnes intelligant , quæ ad charitatem tum Deo , tum proximo exhibendam pertinent.

Quæ sunt præcepta Decalogi ?

Primum,

Exod. 10. Ego sum Dominus Deus tuus. Non habebis

Deut. 5. Deos alienos coram me : non facies tibi sculptile ,

Matt. 5. ut adores illud.

& 19.

Secundum,

Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum ,

nec

CATHOLICORUM.

nec enim infontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini sui frustra.

Tertium.

Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.

Quartum.

Honora Patrem tuam, & Matrem tuam, ut sis longævus super terram, quare Dominus Deus tuus dabit tibi.

Quintum.

Non occides.

Sextum.

Non mœchaberis.

Septimum.

Non furtum facies.

Octavum.

Non loquêris contra proximum tuum falsum testimonium.

Nonum.

Non concupisces uxorem proximi tui.

Decimum.

Non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec uniuersa que illius sunt.

Quid sibi vult primum præceptum:

Non habebis Deos alienos?

Prohibet ac damnat idololatriam, seu cultum falsorum Deorum, artem magicam, vel Divinatoriam, observationes superstitiosas, omnem denique cultum impium: è diverso autem requirit, ut unum Deum, optimum, maximum credamus, colamus, & invocemus.

Licet-

PARVUS CATECH.

Licetne Sanctos colere & invocare?

Damas. Licet, non ad eum quidem modum, quo jubet
L. x. c. 16. mur Deum colere & invocare, tanquam creato-
rem, & redemptorem, & largitorem bonorum
omnium: at longe inferiore gradu, nimirum ve-
Joan. 15. luti dilectissimus Dei amicos, nostrosque apud ip-
sum intercessores, & patronos.

Huicne præcepto adversatur usus imaginum
Christi ac Sanctorum?

Damas. Nequaquam: quia præcepto huic: Non facies
lib. 4. tibi sculptile, causa mox additur. Ut adores il-
Gregor. lud. Videlicet Ethnicorum more, qui falsorum
lib. 6. Deorum statuunt simulacra, & idola sua impiè
Epist. colunt. Nos autem in imaginibus Christum, &
Synod. Sanctos, quos representant, pio à majoribus tra-
Nican. dito more veneramus.

Quid secundam prohibet.

Non assumes nomen Domini Dei tui
in vanum?

Lev. 19. Vetat ab usum Divini nominis, & irreveren-
Eccles. 5. tiam, que committitur à perjuris & blasphemis,
Matt. 5. per Deum, Sanctos, vel creaturam aliquam abs-
que gravi causa, veritate, ac reverentia juran-
ribus.

Quid imperat tertium præceptum?

Memento, ut diem Sabbathi sanctifices?

Vult Sabbatum, seu diem festum in Ecclesia
Lev. 23. piis operibus celebrari: quod fit adeundo tem-
Num. 10. plum, & audiendo Missam. Laborare autem hoc
tempore, & occupationibus deditum esse servi-
libus, planè interdicit.

Quid

CATHOLICORUM.

Quid injungit quartum :

Honora patrem & matrem ?

Ut his, qui secundum Deum vite nostra sunt *Ephes. 6.*
auctores, reverentiam, obedientiam, opemque pra- *Coloss. 3.*
stemus, ac omni demum officii genere illis ipsis sa-
tisfaciamus. Deinde jubet, ut Magistratus tum
Civiles, tum Ecclesiasticos, parentum & majorum *Rom. 13.*
loco habeamus, illorum dicto lubentes pareamus, *Hebr. 13.*
& revereamur potestatem atque auctoritatem. *1. Pet. 2.*

Quâ ratione potestatem & auctoritatem
Ecclesiasticam reverebimur ?

Videlicet, si sacris & œcumenicis Conciliis, si
receptis Apostolorum ac Patrum institutis, ac de-
cretis, si probatis Majorum consuetudinibus, de-
nique si summis Ecclesie pastoribus, ac Pontifici-
bus tribuerimus, quam singularem illis debemus
observantiam, obedientiamque. Ubi vel maximè
peccant, qui cultum divinum, & sanctiones, cere-
moniasque Ecclesiasticas convellunt atque contè-
merant : tum qui Synodis & Pontificibus obtre-
dant, ac in Sacerdotum jura & templum volant,
sacra profanantes.

Quid sibi vult quintum præceptum :

Non occides ?

Prohibet vim externam, cadem, & injuriam
omnem, que corpori ac vite proximi adferri pos-
sit. Ad hæc, iram, odium, rancorem, indignatio-
nem, & quosvis affectus, ad proximi lesionem quo-
vis modo spectantes, excludit, & penitus resecat.

Quid verat sextum :

Non mœchaberis ?

Fornicationem, adulterium, & obscenos illegi-
B timos-

Matt. 5.

Deut. 5.

1. Cor. 6.

PARVUS CATECH.

Matt. 4. timōsque concubitus, tunc quidquid honestati, vē-
Ephes. 5. recundia, & ingenuo pudori adversatur. Nam &
1. Thes. 4. quid viderit mulierem ad concupiscendam eam,
Hebr. 13. jam incechatus est eam in corde suo.

Quid præcepto septimo cavetur,
Non furtum facies?

Lev. 59. Omnis rei aliena illicita contrectatio & usur-
Ephes. 4. patio: ut sit in furto, rapina, usura, lucris injustis,
dolis malis, & iniquis contractibus: demum qui-
busvis commutationibus, & distributionibus, qui-
bus Christiana charitas leditur, & proximus cir-
sumvenitur.

Quid in octavo agitur,
Non loqueris contra proximum falsum
testimonium?

Exod. 23. Interdicitur testimonium falsum, mendaciam,
Ephes. 4. & omnis lingua contra proximum abusus: ut est
Jacob. 4. in susurronibus, detrectatoribus, maledicis, adu-
1. Pet. 2. latoribus, mendacibus, ac perjuris.

Quid postrema duo præcepta,
Non concupisces uxorem, nec rem
proximi?

Matt. 5. Vetat concupiscentiam uxoris ac rei alienæ:
Deut. 5. quoniam quod alienum est, haud solum injustè &
1. Thes. 4. pro libidine nostra occupare non licet; sed ne vo-
luntate quidem ad illud appetendum ferri debe-
mus: ita nostris rebus contenti, absque omni
invidia, emulatione, & cupiditate vivamus.

Quæ summa, quæve finis præceptorum
Decalogi?

Nimirum, ut Deus & proximus sincerè dili-

CATHOLICORUM.

gantur, cuius rei Symbolam fuit in duas tabulas Decalogi à Deo facta distinctio: In priore quidem tabula tria decentur: qua ad charitatem Dei; in secunda verò septem, qua ad dilectionem proximi spectant, explicantur. Exod. 20.

Quâ ratione præcepta primæ tabulæ charitatem Dei edocent?

Quoniam tollunt, & prohibent vitia cultui, honoriq; Dei maximè contraria: Idololatriam, admonent autem verum purumque Dei cultum corde, ore, ac opere fideliter exhibendum esse: quod ubi fit, utique solus verus Deus cultu latria colitur & adoratur.

Quomodo præcepta secundæ tabulæ, charitatem proximi explicant?

Eo ipso, quod nostrum erga proximum officium I. Cor. 13. ordine complectuntur: Videlicet, ut non solum Ad Tim. 20. majores honoremus; sed etiam opere, verbis & voluntate prodesse omnibus, & nocere nemini studeamus: sive corpus proximi, sive persona junctæ conjugio, sive bona fortuna considerentur.

Quæ summa est præceptorum de proximo diligendo?

Hæc ipsa nimirum: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Omnia verò quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim lex & Propheta. Matt. 7.

Suntne præter Decalogum alia præcepta?

Sunt utique, nec solum utiliter illa, verum etiam necessario observanda; præsertim Ecclesia præcepta, cui veluti sanctissimæ Matri, sponseque Matt. 18.

PARVUS CATECH:

Christi aures, & mentes præbere Catholici filii omnes debemus.

Quot sunt præcepta Ecclesiæ:
Præcipuè quinque numerantur:

Primum.

Statutos Ecclesia festos dies celebrato.

Concil.

Ludgun.

Concil.

Agath. *ter audito.*

Secundum.

Sacrum Missæ officium diebus festis reveren-

Tertium.

Can. A- *Indicta certis diebus jejuniâ, & à quibusdam*
pos. 68. *cibus abstinentiam observate.*

Quartum.

Concil.

Lateran.

Peccata Sacerdoti proprio, aut alteri cum ejus facultate singulis annis confiteor.

Quintum.

Concil.

Trident.

sess. 13.

Sacrosanctam Eucharistiam ut minimum se-
mel in anno, idque circa festum Paschæ, sumito.

Quem fructum adfert horum observatio
præceptorum?

Hæc, atque id genus alia Ecclesiæ tum institu-
ta, tum præcepta, primum, fidem, humilitatem,
& obedientiam Christianam exercent: deinde
cultum divinum, honestam disciplinam, &

1. Cor.

14.

publicam tranquillitatem alunt, conservant, &
ornant: eoque mirificè conferunt, ut decenter &
ordine cuncta in Ecclesiâ peragantur: præter-

quam quòd æternam vitam meremur, si
illa ex charitate obser-

vemus.

CAPUT IV.
DE SACRAMENTIS.

Quid est Sacramentum?

Est invisibilis gratiæ signum visibile, ad nostram sanctificationem divinitus institutum. *Aug. l. 3. de Doct. Christ.*
Aliud est enim, quod in Sacramento videmus, aliud, quod in eo accipimus, signum videmus externum, occultam verò & spirituales gratiam, *Amb. l. 4. de Sac.*
quæ res dicitur Sacramenti, accipimus.

Quot sunt Sacramenta?

Septem quæ à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita, & in Ecclesia Catholica semper conservata, ad nos usque pervenerunt. Sunt autem hæc Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema Unctio, Ordo, Matrimonium. *Concil. Florent. Lateran. Constant. & Trid.*

Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

Primum quidem, quia à Deo & Christo Domino in lege nova instituta: Deinde, quia gratiam Dei nobis necessariam, eamque uberrimam non modo significant; verum etiam ceu vasa quedam sacra divini Spiritus continent, & ritè suscipientibus conferunt. *Concil. Florent.*
Ad hæc, quoniam adversus peccatum presentissima sunt remedia, seu Divina medicamenta nostri Samaritani. *Luc. 11.*
Postremo, quia bonis gratiam habentibus eam ipsam conservant, augent, & amplificant.

Cur Sacramentis Cæremoniæ solennes & Ecclesiasticæ adhibentur?

Multis profecto & gravibus de causis: Primum

PARVUS CATECH.

ut Sacramentorum administrationem spectantes admoneantur, nihil hic profanum, sed arcana quaedam & divinis plena mysteriis geri, qua singularem reverentiam exigant. Deinde, ut ad Sacramenta ipsa accedentibus, cultum promoveant interiorem, quem Deus precipue postulat, & cujus veluti signa, testimonia & exercitia sint caeremoniae. Præterea, ut Sacramenta ministrantes majori cum dignitate & fructu, munus suum obeant, dum veteris Ecclesie institutis, sanctorumque Patrum vestigiis fideliter inhaerent: constat etenim hujusmodi caeremonias plerasque jam inde à temporibus Apostolorum per continuam successione ad nos usque in Ecclesia perseverasse. His demum retinetur honesta religiosaque disciplina: his fovetur publica tranquillitas, que sæpè rituum exteriorum aut immutatione, aut innovatione graviter interturbatur.

Quid est Baptismus?

Joan. 3. Primum maximèque necessarium legis novæ
Ad Tit. 3. Sacramentum, quod semel in aqua confertur,
Rom. 6. quo spiritualiter renascimur, & peccatorum ple-
Gal. 3. nâ remissione accepta, in filios Dei adoptamur, heredesque vite cœlestis adscribimur.

Quid est Confirmatio?

Act. 8. Est baptizatis collatum ab Episcopo Sacramen-
et 19. tum, in quo per sanctum Chrisma & verba sa-
Concil. crosancta confertur gratia, & robur Spiritus ad-
Florent. ditur, tum adfirmiter credendum, tum ad nomen
Aur. domini, quando sic est opus, liberè confitendum.
Mel.

Quot sunt præcipua de Eucharistiae doctrinâ capita, scitu necessaria?

Quin-

CATHOLICORUM.

Quinque : Primum est ejus veritas : Alterius est, panis & vini in Christi corpus & sanguinem conversio : Tertium, adoratio debita : Quartum ejus oblatio : Quintum & postremum, ejusdem Sacramenti sumptio.

Quæ est veritas Sacramenti Eucharistiæ ?

Nimirum hæc : Christum verum Deum ac hominem verè ac integrè in hoc Sacramento contineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos, ritè ordinatus, panem & vinum verbis illis arcanis, & à Christo traditis consecrârit.

Matt. 16.

Marc. 14.

Luc. 22.

Jonn. 2.

1. Cor. 10.

11.

Quæ fit conversio per verba illa, quibus hoc Sacramentum Sacerdos consecrat ?

Ea, ut per ipsa verba, operante Christo, panis & vinum in corpus & sanguinem Dominicum convertantur ac transubstantientur, atque ita panis & vinum esse desinant in Eucharistia.

Const.

Laceran.

Ephes.

Ephes.

Const.

Quæ Sacramento huic debetur adoratio ?

Eadem sanè, quæ Christo Domino, ac æterno Deo debetur : quippe quem illic presentem agnoscimus, ideòque religioso cum corporis, tum animi cultu, par est, hoc Sacramentum supplices veneramus,

Matt. 4.

Apoc. 14.

Hebr. 1.

Quare censeatur hoc Sacramentum oblatio ?

Quia est legis novæ sacrificium, & oblatio nuda, cruentis legis Judaicæ sacrificiis in-eruenta succedens, quæ pro vivis ac defunctis Christi fidelibus in Missa offeruntur, ac celebrantur. Unde fit, ut Eucharistia non solum a fidei populo sumatur, sed etiam pro peccatis, à Sacerdotibus ad Dominicæ passionis ac mortis continuam commemorationem quotidie immoletur, semperque oblata fuerit in Ecclesia Dei.

Malaob.

1. Daniel.

12.

Pf. 109.

1. Cor. 10.

PARVUS CATECH.

Quid in Sacramenti hujus sumptione
servandum?

Concil.
Constant.
& Basl. Quod, fides, & auctoritas sanctae matris Eccle-
Luc. 24. sia docet, videlicet: Christiano laico sat esse, sub
Act. 1. unâ specie panis totum Christum accipere, &
& 20. ex hac sumptione consequi, ut qui digne accesserit,
Chryf. in obtineat, qui verus ac integer Sacramenti hujus
Matt. fructus existit: eoque sit efficacior, quò saepius sacra
Theod. & salutaris illa communio dignè iteratur.
Beda.

Joan. 20. Quid est pœnitentia?

Concil.
Florent.
& Trid. Est secunda post naut agium tabula, & ne-
cessarium relapsis Sacramentum, in quo remis-
sio peccatorum & à reis petitur, & à Sacerdotibus
tribuitur.

Quot sunt partes & actiones Pœnitentiæ?

Pf. 50. Tres: Contritio, vel dolor animi peccata sua
Jacob. 5. detestantis, & ad vitam meliorem aspirantis.
Matt. 20. Confessio: seu peccatorum suorum coram Sacer-
dote facta explicatio: & Satisfactio denique, seu
vindicta, punitioq; criminum de se ipso sumpta,
ad prestandos fructus dignos pœnitentiæ.

Quid est extrema Unctio?

Jacob. 5. Est Sacramentum, quo ægroti per oleum
Concil. factum, & verba Christi in manus morbi mo-
Florent. lestiis revelantur, ut felicius ex hoc mundo de-
migrent, & corpora etiam, si ita expedit, sanitati-
restituantur.

Quid est Ordo?

Matt. 10. Est Sacramentum, quo Sacerdotibus aliisque
1. Tim. 3. ministris Ecclesiæ, potestas confertur, ad Ec-
ad Tit. 1. clesiastica munia rite decentèque obeunda.

Act. 13.

Quid

CATHOLICORUM.

Quid postremò est Matrimonium?

Sacramentum, quo vir & mulier legitimè Gen. 2.
contrahentes, individuam vitæ societatem in- Matt. 19
eunt, gratiaq; divinâ donantur, tum ut soboles ho- 1. Cor. 7.
neste & Christianè suscipiatur ac educetur: tum ut Ephes. 5.
fœda libidinis & incontinentiæ peccatum evitetur.

Estne inter Sacramenta discrimen?

Est sane: Baptismus enim, Confirmatio &
Ordo semel collata nunquam iterantur, sicuti
cætera Item Baptismus necessariò suscipitur ab
omnibus: Eucharistia à ratione utentibus, &
à relapsis pœnitentiâ. Arbitrarium est autem uti
reliquis, modò nullum contempnas, aut cum illud
sumendi tempus est, negligas.

CAPUT V

DE OFFICIIS JUSTITIÆ CHRISTIANÆ.

Quot sunt officia justitiæ Christianæ?

Hæc duo: declina à malo, sive peccato & fac Psal. 3.
bonum, sive officium justitiæ. 1. Cor.

Qui potest homo cavere peccatum, & bonum Isaia 1
facere, seu præstare justitiâ?

Non id per se quidem, sed Christi gratiâ ac Conc.
spiritu instructus Christianus potest, ac debet, Trid.
quantum hujus quidem vitæ status admittit, ju- sess. 1.
ste vivere, & legem implere.

Quotuplex est peccatum?

Duplex: Originale, & ætUALE.

Quid est originale?

Quod ab ortu nobis congenitum per Baptis- Ad
mum in Christo condonatur. Rom.

B 5

Quid 2. Cor.

PARVUS GATECH.

Quid est actualē?

Dictum, factum, vel concupitum contra vel præter legem Dei, aut Ecclesiæ.

Quotuplex est actualē?

apient. 6. Duplex: Mortale, sic dictum, quia mortem
Ezec. 18. animæ præsentem adfert: Anima enim quæ pec-
Joan. 1. caverit, ipsa morietur: & Veniale, ut cui venia
prov. 20. facile tribuitur, & sine quo ne justique dem vivunt.

Quibus gradibus ad peccatum deducimur?

Jacob. 1. His tribus: Suggestione, delectatione, con-
Bed. 1. sensu, seu deliberatâ voluntate peccandi.

l. c.

Qui sunt supremi gradus peccantium?

Eorum, qui scientes ac prudentes ex mera pec-
cant malitia, qui etiam de peccato ipso glorian-
tur, & qui bene monentibus obstrepant, ac salutari-
bus consilia prorsus contemnunt.

Quare peccatum fugiendum?

Psal. 5. Quia Dominum Deum offendit, summum
sap. 14. bonum eripit, & summum affert malum pec-
Eccl. 14. canti, dum divinam tollit fruitionem nunquam
recuperandam, & penas æternasque homini ac-
cerdit sempiternas.

Quæ dicuntur peccata capitalia?

Illæ, ex quibus veluti capitibus & fontibus
omnia alia peccata proficiuntur.

Quot sunt peccata capitalia?

Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, invidia,
Gula, Ira, Acedia.

Quâ ratione vitari & vinci hæc peccata
possunt?

Si in Jesu Christi gratia cooperemur, peccatorum
damna

CATHOLICORUM.

damna & pericula considerantes, & virtutes septem his peccatis contrarias exercentes.

Quæ virtutes peccatis capitalibus adversantur?

Hæ septem: Humilitas, Largitas, Castitas, Benignitas, Temperantia, Patientia, Devotio, seu sedula pietas.

Quæ peccata in Spiritum sanctum committi dicuntur?

Ea, quæ suâ malitiâ sic divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc saculo, nisi agrè admodum, neque in futuro remittantur. Matt. 1

Quot sunt peccata in Spiritum sanctum?

Sex: Præsumptio de misericordiâ Dei, vel de Impunitate peccati: Desperatio: agnitæ veritatis Impugnatio: fraternæ charitatis Invidentia: Obstinatio: Impenitentia.

Quæ peccata in cælum clamare dicuntur?

Quæ per se vehementer abominanda sunt, & aperiè humana charitatis iura violant, unde vindictam clamare perhibentur, & horrendis sæpè modis in hac vita divinitus vindicantur. Gen. 18

Quæ sunt peccata in cælum clamantia?

Hæ quatuor: Homicidium voluntarium: peccatum Sodomiticum, Oppressio pauperum, viduarum atque pupillorum: denarium merces operariorum defraudata. Gen. 9.
Exod. 18.
Jacob.

Quæ peccata dicuntur aliena?

Ea, quæ ab aliis quidem committuntur; sed nobis interim auctoribus, vel quoquo modo adjutoribus, aut saltem non impediuntibus, ut idcirco nobis etiam imputentur. Psal. 1

Quot

PARVUS GATECH.

Quot modis aliena peccata nobis
imputantur ?

Novem his modis : Consilio, jussione, consensu, irritatione, laudatione, seu adulatione, reticentiâ culpæ alienæ, conniventiâ vel indulgentiâ, rei alienæ participatione, & prava facti alieni defensione.

Quæ dicuntur opera carnis ?

Ea, quæ homines secundum carnem viventes, & à Dei filiis spiritualibus degenerantes, committere solent.

Quæ sunt opera carnis ?

Gal. 5. Paulus ea recenset in hunc modum. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt ? Fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, venificia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, commestationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi : quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.

Estne satis Christiano malum fugere, &
à peccato declinare ?

Gal. 36.

Isaia 1.

om. 12.

Jacob. 4.

Nequaquam : sed præterea bonum agere, & virtutes exercere necesse est, alioquin scienti bonum & non facienti, peccatum est illi.

Quid boni faciendum est Christiano ?

Coloss. 1.

Cor. 8.

Pet. 2.

Matt. 3.

In genere quidem quidquid boni lex naturalis divina vel humana præcipit vel ostendit, in specie verò pro sua quisque vocatione præstare officium & accepta Dei gratia cooperari cum gratiarum actione debet : omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

Quæ

CATHOLICORUM.

Quod sunt Præcipua bonorum operum genera :

Ea, quibus sobrie, iuste, pièque vivitur in hoc saeculo, & per qua itidem iusti magis magisque justificantur, & Sancti indies sanctificantur.

Ad Tit.

Luc. 1.

Apoc. 2.

Tob. 12.

Matt. 6.

Quotuplicia sunt hæc bonorum operum genera ?

Triplicia, utpote Jejunium, Eleëmofyna, seu misericordia: & oratio, de quibus ita legimus:

1. Tim.

Matt. 2.

Bona est Oratio, cum jejunio, & Eleëmofyna.

2. Petr.

Jacob. 2.

Quis est fructus bonorum operum ?

Concil.

Habent ea promissionem, ac mercedem hujus ac aeternæ vitæ, Deum placant, gratiam conservant, & augent: denique Christi in hominis vocationem certam faciunt atque consummant.

Mogun.

can. 34.

Ep. 35.

Gangr.

can. 19.

Quid est Jejunium ?

Est certis diebus, juxta morem & præscriptum Ecclesie, carnibus abstinere, & saltem unicâ cibi refectio in die contentum vivere frugalius. Sed si generatim hoc nomen accipias, jejunium est corporis quadam castigatio piè suscepta, ut vel caro spiritui subjiciatur, vel obedientia exerceatur, vel Dei gratia impetretur.

Quid est Oratio ?

Est mentis in Deum elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis, aliisque petimus, vel Deo benedicimus.

Quid est Eleëmofyna seu misericordia ?

Est beneficium, quo alterius miseræ ex commiserationis affectu subvenimus.

Quot-

PARVUS CATECH.

Quotuplex genus est Eleëmofynæ, seu
Misericordiæ?

Duplex: alia quippe sunt opera misericordiæ corporalia, alia verò spiritualia: quoniam vel ad corporalem, vel spiritualem miseriam proximi sublevandam spectant.

Quod sunt opera misericordiæ
corporalia?

Septem: Esurientes pascere, potum dare sitientibus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos invisere, hospitio peregrinos suscipere, mortuos sepelire.

Quot sunt opera misericordiæ
spiritualia?

*Sunt & ipsa septem: ut peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consu-
lere, pro salute proximi Deum orare, consolari
mæstos, ferre patienter injurias, offensam re-
mittere.*

Quæ sunt virtutes omnium præcipuæ?

Post Theologicas quidem illas, de quibus dictum est, Fidem, & Spem, & Charitatem; præcipuæ sunt Cardinales, quæ Christianos comprimis decent.

Quæ dicuntur Cardinales virtutes?

Quæ tanquam fontes aliarum, & cardines omnem honeste vitæ rationem continent.

Quot sunt virtutes Cardinales?

Quatuor: Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo; quibus in Christo consequitur homo, ut providè, justè, temperatè, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat Deo.

Quæ

CATHOLICORUM.

Quæ dicuntur dona Spiritus sancti?

Septem illa, quæ super Christum requiescisse *Isaia II.*
Propheta testatur, & quæ ab ipso, ceu fonte omnis *1. Joan. 7.*
gratia, in alios derivantur: ut donum sapientiæ,
donum intellectus, consilii, scientiæ, fortitudi-
nis, pietatis, ac timoris Domini.

Quænam illa, quæ fructus Spiritus
vocantur?

Ea, quæ pii secundum spiritum viventes ope- *Rom. 8.*
rantur, & per quæ spirituales à carnalibus dignos-
cuntur.

Qui sunt fructus Spiritus?

A Paulo Apostolo sic numerantur: Charitas, *Gal. 5.*
gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas,
benignitas, mansuetudo, fides, modestia, con-
tinentia, castitas.

Quæ dicuntur Evangelicæ beatitu-
dines?

Illæ, propter quas in Evangelio etiam hi, qui
miseri prorsus ac infelices videntur, beati ac felices
pronuntiantur.

Quot sunt Evangelicæ beatitudines?

Octo, quas ita Christus in monte eradidit.

Prima.

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est
regnum cælorum.

Secunda.

Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. *Matt. 5.*

Tertia.

Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. *Luce 6.*

Quarta.

PARVUS CATECH.

Quarta.

Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

Quinta.

Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Sexta.

Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

Septima.

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

Octava.

Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum.

Quæ dicuntur Evangelica consilia?

1. Cor. 7. Videlicet, quæ per Evangelium non tanquam ad salutem necessaria, sed veluti susipientibus magis expedita atque utilia à Christo non præcipiente quidem, sed consulente proponuntur.

Quot sunt Evangelica consilia?

Matt. 19.
Act. 4. Principalia tria sunt, nimirum: Paupertas voluntaria, castitas perpetua, & obedientia integra, quæ propter Deum homini religiosè exhibetur.

Quæ hominis novissima dicuntur:

Eccl. 2. Ea, quæ homini ad extremum accidunt, ut: Mors, Judicium, Infernus, & cœlestis gloria: de quibus ita docet sapiens: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.

F I N I S.